

Rajavartiolaitoksen esikunta
Oikeudellinen osasto

07.12.2022

Valtiovarainministeriö

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 22.11.2022, VN/22906/2020

Rajavartiolaitoksen lausunto Digitalisaation edistämisen ohjelman lainsäädännön soveltamisen ja edistämisen työryhmän loppuraportista

1 Lausuntopyyntö

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Rajavartiolaitoksen esikunnalta, raja- ja merivartiokoululta ja raja- ja merivartiostoilta lausuntoa Digitalisaation edistämisen ohjelman lainsäädännön soveltamisen ja edistämisen työryhmän loppuraportista. Rajavartiolaitoksen esikunta vastaa lausuntoon koostusti Rajavartiolaitoksen osalta. Myös sisäministeriön hallinto- ja kehittämisosasto on pyytänyt rajavartiosastolta lausuntoa asiassa. Rajavartiolaitoksen esikunta, joka toimii samalla myös sisäministeriön rajavartio-osastona, toimittaa valtiovarainministeriölle osoittamansa lausunnon samalla tiedoksi sisäministeriön hallinto- ja kehittämisosastolle.

Loppuraportin laatinut työryhmä on toimikaudellaan selvittänyt sähköisen asiainnin kehittämisen haasteita kuulemalla laaja-alaisesti lainsoveltajia ja palvelunkehittäjiä. Loppuraportissa on esitetty työryhmän tunnistamia toimenpiteitä, joilla digitaalista asiointia sekä palvelujen kehittämistä ja käyttöä voidaan lainsäädännön näkökulmasta edistää ja arvioinut millaisia lainsäädännön muutostarpeita tämä mahdollisesti aiheuttaisi.

2 Keskeisten asiaan vaikuttavien teemojen tunnistaminen

Työryhmän loppuraportissa on hyvin tunnistettu erilaiset sähköiseen asiointiin ja sen tarjoamiseen vaikuttavat keskeiset lainsäädäntöteemat. Tunnistettujen teemojen lisäksi tieto- ja kyberturvallisuuteen liittyvät näkökohdat tulee myös huomioida sähköistä viranomaisasiointia kehitettäessä.

Rajavartiolaitoksen esikunnan näkemyksen mukaan jatkossa olisi tarkoituksenmukaista tarkastella valtion turvallisuustoimialaa omana kokonaisuutenaan. Turvallisuustoiminta käsittää jo tällä hetkellä noin 40 % valtion henkilöstöstä ja se on selvästi suurin yksittäinen toimiala valtiolla. Turvallisuustoimialan virastojen tar-

peet ja edellytykset toimia digitaalisessa ympäristössä poikkeavat toimialan tietoteknisen toimintaympäristön erityispiirteiden vuoksi merkittävästi muusta julkisesta hallinnosta. Tämä koskee operatiivisen toiminnan lisäksi myös esimerkiksi lupa-, henkilöstö- ja yleishallintoa.

3 Nykylainsäädännön soveltamisen tukeminen

Huomioiden digitalisaatioon liittyvien julkisen hallinnon organisaatiota koskevien säädösten runsaus ja raportissakin esille nostetut yleislainsäädännön ja erityislainsäädännön ristiriitaisuudet ja tulkinnalliset epäselvyydet, Rajavartiolaitoksen esikunta pitää perusteltuna, että lainsoveltajille olisi tarvittaessa saatavilla riittäviä tukipalveluita, kuten koulutusta ja soveltamista helpottavaa tukimateriaalia. Samaten viranomaisten ja organisaatioiden tulee huolehtia siitä, että asiakokonaisuudet on asianmukaisesti koulutettu omalle henkilöstölle tarvittavassa laajuudessa.

Erityisesti tietosuojalainsäädännön soveltamisen osalta olisi tärkeää, että eri toimijat jakaisivat keskenään näkemyksiään hyvistä ja huonoista käytännöistä. Esimerkiksi pilvipalveluiden ja niihin liittyvien kansainvälisten tiedonsiirtojen osalta moni viranomaisella pohtii samoja tai samankaltaisia kysymyksiä. Keskinäisten näkemysten vaihdon lisäksi tulisi myös mahdollisuuksien rajoissa muodostaa kansallisia näkemyksiä.

4 Yleisesti nykylainsäädännön muutostarpeista digitalisaation tukemiseksi

Loppuraportissa on esitetty työryhmän näkemyksiä nykylainsäädännön mahdollisista muutostarpeista digitalisaation tukemiseksi. Lähtökohtaisesti raportissa esille nostetut lainsäädännön kehittämisen tarkastelutarpeet ovat hyväksyttäviä, erityisesti tarpeet julkisen hallinnon digitaalisia palveluita koskevan lainsäädännön yksinkertaistamiseksi ja selkeyttämiseksi.

Sähköisen asioinnin edistämiseen tähtäävä sääntely, sähköisten menettelyjen oletusarvoisuudesta säätäminen ja viranomaisten tiedonsaantioikeuksien laajentaminen asioinnin tehostamiseksi ovat kannatettavia sääntelytavoitteita, joiden voidaan arvioida tukevan julkisen hallinnon tehokkuudelle jo nykyisellään asetettuja vaatimuksia ja tavoitteita. Kokonaisuudessaan tulisi kuitenkin huolehtia lainsäädännön selkeydestä sekä siitä, että viranomaiset kykenevät tosiasiasa hallitsemaan lainsäädännön ja sen soveltamisen. Erityisesti tulisi pyrkiä tietosuojalainsäädännön, julkisuuslainsäädännön ja digitalisaatiota edistävän lainsäädännön mahdollisimman selkeään yhteensovittamiseen.

5 Sähköpostin käyttö viranomaisasioinnissa

Yksi loppuraportissa arvioiduista mahdollisista muutostarpeista koski sähköpostin käyttöä viranomaisasioinnissa. Loppuraportissa nostetaan esille, että sähköpostin käyttämisen haasteina on muun ohella se, että viranomainen joutuu kirjaamaan viestit manuaalisesti, sekä mahdolliset tietoturvaluutteen, jos salassa pidettävien tietojen lähetyksen yhteydessä ei käytetä turvapostia. Lisäksi osoitteen kirjoittamisessa voi tulla virhelyöntejä, jolloin asiakirjat lähtevät väärälle vastaanottajalle.

Haasteista huolimatta Rajavartiolaitoksen esikunta katsoo, että sähköpostiasiointimahdollisuuden kokonaan kieltämiseen tulisi suhtautua pidättyväisesti. Erityisesti hallintolaissa (423/2003) säädetyt neuvonta- ja palveluperiaatteet sekä oikeus hyvään hallintoon ja palveluiden saatavuuden turvaaminen puoltavat sähköpostiasiointimahdollisuuden säilyttämistä. Mahdollisuutta asioida viranomaisen suuntaan sähköpostilla ei tulisi kieltää kokonaan ainakaan asioissa, jotka koskevat esimerkiksi hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa tai muita vastaavia viranomaisessa asiointia koskevia kysymyksiä ja tiedusteluja sekä kansalaispaulutteen antamista. Myös sähköpostin kautta tapahtuvan vireillepanon kokonaan kieltämiseen tulee suhtautua pidättyväisesti, sillä esimerkiksi hallintokantelut tulevat nykytilassa usein vireille sähköpostin kautta. Rajavartiolaitoksen esikunta jakaa kuitenkin näkemyksen välttämättömyydestä huomioida tietoturva- ja tietosuojanäkökohdat sopivia palvelukanavia pohdittaessa.

Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Kontra-amiraali

Markku Hassinen

Ylitarkastaja

Rosa Jokela

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Rajavartiolaitos 07.12.2022 klo 19:09.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

JAKELU Erityisasiantuntija Tiina Lokka-Lepistö
Valtiovarainministeriön kirjaamo

TIEDOKSI SM HKO
RVLE OIKOS, TEKNOS, RMOS, HENKOS, STYKS
RMVK
Raja- ja merivartiostot